

RAAD VAN BEHEER
HOUDEN VAN HONDEN

Onlangs aangescherpt:

Regels voor in- en uitvoer van hondensperma

Voor goede resultaten in de rashondenfokkerij, maar ook om de genetische variatie binnen rashondenpopulaties op peil te houden, worden regelmatig honden uit buitenlandse populaties ingezet. Hiertoe wordt (gekoeld of ingevroren) hondensperma internationaal verzonden. Eind vorig jaar zijn de regels op dit gebied aangescherpt. Dierenarts Maarten Kappen, directeur van Cryolab Eersel, licht een en ander toe.

Maarten Kappen, dierenarts en oprichter van Cryolab, studeerde in 1984 af aan de Universiteit Utrecht. Een deel van zijn studie deed hij in de VS, destijds voorloper op het gebied van diergeneeskunde. Maarten is sinds 1986 verbonden aan AniCura Dierenkliniek Eersel, sinds 1995 als directeur. Zijn aandachtsgebieden zijn orthopedie, chirurgie, radiologie en reproductie (voortplanting). Cryolab Eersel richtte hij op in 1997. Het lab houdt zich bezig met onderzoek, opslag en distributie van sperma van verschillende diersoorten, waaronder de hond.

Gezien het potentiële gevaar van een zoönose (van dier op de mens overdraagbare ziektes zoals vogelgriep en Covid-19), heeft de EU specifieke regelgeving ontwikkeld om het vervoer van alle dierlijke producten te monitoren. Maarten Kappen: “Deze regels bestaan al lang voor diersoorten met grote economische betekenis, zoals runderen en varkens. Sinds 1 november 2021 is de regelgeving echter uitgebreid.” Kappen verwijst hiermee naar Verordening 2020/686, waarin ook nieuwe eisen aan het vervoer van katten- en hondensperma binnen de EU worden gesteld.

TRACES

Maarten: “Kort gezegd komt het erop neer dat de EU elk transport van gekoeld of ingevroren sperma wil kunnen volgen. Dat doet men in het Europese digitale systeem TRACES, zoals dat voor de andere diersoorten al langer gebruikt wordt (zie kadertekst – red.). Zowel verzender als ontvanger moet in dit systeem opgenomen zijn en door de staatsdiergeneeskundige dienst zijn gecertificeerd. In Nederland is dat de NVWA, de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit.”

Op dit moment is Cryolab Eersel, waarvan Maarten Kappen directeur is, de enige in Nederland geregistreerde instelling die hondensperma kan en mag verzenden en ontvangen. Maarten: “In de praktijk betekent het dat het versturen van sperma binnen de EU prima mogelijk is, maar dat er vooraf wel een aantal extra eisen wordt gesteld.”

Goedkeuring

Qua internationaal spermaverkeer gaat het wat Cryolab betreft per jaar om enkele honderden zendingen, zowel het land uit als het land in. “Dat zijn met name transporten binnen de EU en naar en van de VS, en incidenteel naar quarantainelanden zoals Australië, Nieuw-Zeeland en Japan”, aldus Maarten. Cryolab verzorgt het hele traject, dat betekent het afnemen van het sperma, het controleren van de vereiste entingen en verklaringen, veterinaire beoordeling van de donorreu, en het regelen van de vervoersdocumenten via TRACES. De NVWA maakt op basis van de door Cryolab in het TRACES-systeem ingevoerde gegevens een vervoersdocument op dat bij de zending gevoegd wordt. Maarten: “Zij noemen dat Certificeren op Afstand (CoA). Daarmee hebben we meteen het internationaal geldige bewijs van goedkeuring door de NVWA, die zo verklaart dat het spermamonster voldoet aan de extra eisen die sinds 1 november gelden voor transport binnen de EU. Dit vervoersbewijs ontvangen wij per post, dat kost dus altijd minstens een dag. Is er heel veel haast, dan kan een fokker het zelf afhalen in Utrecht.”

De extra financiële bijdrage voor het verkrijgen van de juiste documenten bedraagt circa 90 euro per zending. In totaal kost gekoeld (dus niet ingevroren) versturen van sperma binnen de EU tussen de vier- en vijfhonderd euro. Dat is inclusief sperma-afname, kwaliteitsonderzoek en documenten, extenders, verzendbox voor twee dagen gekoeld en priority vervoer naar de bestemming.

TRACES

TRAdE Control and Expert System

TRACES staat voor *Trade Control and Expert System* en is onderdeel van het informatiemanagementsysteem voor officiële controles van de EU.

TRACES verbindt de veterinaire autoriteiten in alle EU-lidstaten en landen buiten de EU met elkaar als het gaat om de in- en uitvoer van dieren, dierlijke producten, levensmiddelen en diervoeders van niet-dierlijke oorsprong en planten. Het is in feite het online certificatieplatform van de EU en is voor meerdere diersoorten ingeregeld. Sperma van (dure) dekhengsten wordt al langer via dit systeem gemonitord wanneer het de grens over gaat.

Nieuwe eisen

- De volgende extra eisen op basis van de nieuwe verordening zijn van belang voor iedereen die gekoeld of ingevroren sperma wil laten opsturen:
1. De donorreu mag niet natuurlijk gedekt hebben in de periode van dertig dagen voor afname van het sperma. Een ondertekende verklaring van de eigenaar is hiervoor noodzakelijk.
  2. De donorreu moet gevaccineerd zijn tegen rabiës en de gebruikelijke entingen dienen ook up-to-date te zijn.
  3. Op het moment van de afname mogen er geen verschijnselen zijn van besmettelijke ziektes.
  4. Het sperma dient afgenomen te worden in een geregistreerde instelling die een uniek registratienummer heeft in TRACES. In Nederland is dat vooralsnog Cryolab Eersel.

Cryolab gebruikt deze koelboxen voor de verzending van gekoeld hondensperma.

5. Het sperma wordt verzonden naar een instelling in een ander EU-land die ook in TRACES geregistreerd is.
6. Het pakket moet verzegeld verstuurd worden, het nummer hiervan wordt vermeld in het officiële bijgevoegde document. Maarten Kappen: "Een uitzondering op bovenstaande regels is gelukkig gemaakt voor sperma dat is ingevroren vóór 1 oktober 2021. Omdat de EU-regels voordien nog niet golden, kan dit materiaal daar logischerwijs niet aan voldoen. Zonder deze uitzondering zou waardevol genetisch materiaal van veel specifieke hondenrassen of werkhondengroepen verloren zijn gegaan. Dat is nu gelukkig niet het geval."

Kunstmatige inseminatie

Een ander punt in dit verband is dat de Nederlandse regelgeving rondom kunstmatige inseminatie (KI) bij honden nu strikter wordt gehandhaafd. De praktijk van kunstmatige inseminatie was tot voor kort dat dierenartsen voornamelijk transcervicale inseminatie toepasten, waarbij rechtstreeks in de baarmoeder geïnsemineerd wordt. Volgens Maarten Kappen is dit voor de teef niet of nauwelijks belastend en kan het worden uitgevoerd terwijl zij rustig op tafel staat. Het duurt over het algemeen niet langer dan vijf tot tien minuten.

"Zo was er in de kynologie een praktijk ontstaan", vertelt hij, "waarbij KI vooral gebruikt werd om de fokresultaten te verbeteren en om het management rond de dekking te vergemakkelijken. Bij KI ben je in de regel in een kwartier tot twintig minuten klaar, bij een natuurlijke dekking kan het vele uren duren. Voor fokkers die meerdere dekkingen per jaar hebben, kan dat qua tijdbesteding nogal oplopen. Daarnaast liet een aantal eigenaren het ook doen vanwege veronderstelde betere hygiëne en het daarmee voorkomen van besmettingen."

Betere handhaving

Volgens Maarten gaat het hier dus om regelgeving die al bestond, maar die niet werd gehandhaafd. "Echter door een incident eind vorig jaar, waarbij een dierenarts werd aangepakt omdat hij KI toepaste bij een *brachycefale* (kortsnuitige) hond,

werd de handhaving van deze regelgeving weer aangescherpt. Men realiseerde zich toen dat een verboden ingreep dagelijkse praktijk was geworden."

Kunstmatige inseminatie bij honden die ook op een natuurlijke manier kunnen dekken, is op voornamelijk ethische gronden al langere tijd verboden. Maarten: "Uitgangspunt daarbij is dat we gezonde honden moeten gunnen op een natuurlijke manier te dekken. Het dat ontzeggen zonder medische redenen en voor het gemak van de fokker, wordt gezien als schending van hun welzijn. Door het eerdergenoemde incident zag de NVWA plots in dat dit beter gehandhaafd moest gaan worden."

Inseminatie rechtstreeks in de baarmoeder.

Uitzonderingen

Toch is er een aantal uitzonderingen op deze regel te noemen: "Inseminatie met gekoeld of ingevroren sperma mag nog wel. Dit met het oog op het in stand kunnen houden of verbeteren van de genetische basis van verschillende hondenrassen door sperma uit verschillende populaties te bewaren en zorgvuldig in te zetten." Een andere uitzondering op de verbodsregel geldt voor een reu die normaal tot natuurlijke dekking in staat is, maar dit tijdelijk door ziekte of een kwetsuur niet kan. Maarten: "Je moet dan denken aan een tijdelijk orthopedisch of rugprobleem, of hoge ouderdom. Je hebt dan wel een officiële verklaring van de dierenarts nodig, die bevestigt dat om die reden voor KI is gekozen." Ook een grote afstand tussen reu en teef, die om praktische redenen niet overbrugd kan worden door gewoon met de reu naar de teef te rijden of andersom, wordt genoemd als uitzondering. Ook in dat geval is een dierenartsverklaring vereist. ■

Meer informatie: www.cryolab.nl of bij het Veterinair Servicepunt van de Raad van Beheer, www.houden-vanhonden.nl/fokken-met-je-hond/servicepunt.